

VNG position paper

Houtige biomassa

Ten behoeve van de hoorzitting biomassa op 14 oktober 2020

Inleiding

In het kader van de uitvoering van het klimaatakkoord hebben gemeenten toegezegd vóór 2030 één miljoen woningen van het aardgas af te halen. Waar dat kan zal dat gebeuren met stadsverwarming. Voor stadsverwarming wordt nu restwarmte of aardgas gebruikt. In sommige gevallen kan worden overgestapt naar geothermie. Als warmtebron is biomassa vaker in beeld. Met name bij het opstarten van warmtenetten is (houtige) biomassa vaak hard nodig.

En hiermee is het gelijk duidelijk dat gemeenten een dilemma hebben.

Eenzijds willen zij hun best doen om met tijdelijk gebruik van biomassa als energiedrager een alternatief te bieden voor aardgas. Tegelijkertijd maken wij ons zorgen over de manier waarop het gebruik van houtige biomassa als energiedrager wordt gestimuleerd en de duurzaamheids- en milieukaders die daarbij worden gehanteerd. Maar ook het verzet van onze inwoners op nut en noodzaak van het gebruik van biomassa als warmtebron en de gevolgen voor de luchtkwaliteit speelt gemeenten parten. Op alle punten hebben gemeenten als eerste overheid naar onze inwoners en als bevoegd gezag van een biomassa- installatie mee te maken. Tegelijk hebben ze te weinig invloed op de discussie. Deze moet naar onze mening landelijk worden gevoerd.

Uitgangspunten

De volgende vijf uitgangspunten zijn voor gemeenten van belang als het om het gebruik van houtige biomassa gaat. Biomassa uit rioolslib, plantenresten uit de landbouw, plantaardig afval van de levensmiddelenindustrie zijn ook vormen van biomassa. Op deze vormen gaan we hieronder niet in, al zullen bij verbranding ook daarvoor ook luchtkwaliteitseisen gesteld moeten worden.

1. De duurzaamheid van de houtwinning in herkomstlanden

Een deel van de maatschappelijke onrust hangt samen met de angst dat de import van houtige biomassa leidt tot niet-duurzame houtwinning in andere delen van de wereld. Daarbij bestaat er twijfel over het certificatiesysteem dat dit moet voorkomen.

Gemeenten willen dat:

- Dat helder wordt hoe dit systeem werkt en op welke punten het mogelijk verbeterd moet worden om vertrouwen te wekken.
- Dat alleen laagwaardige biomassa wordt gebruikt voor verbranding. Meer duidelijkheid over de typen biomassa die gebruikt worden voor verbranding is gewenst.

Verder van belang bij dit punt:

- Houdt ook rekening met het kringloop effect van biomassa in de natuur, De kringloop van nutriënten, koolstof en mineralen in de natuur.
- Hout is in de cyclus CO₂ neutraal (ook als dit internationaal wordt getransporteerd) mits het hout dat benut wordt ook weer aangroeit door nieuw hout.
- Biomassa biedt ook veel kansen voor regionale warmtevoorziening door benutting van laagwaardige groenstromen uit landschapsonderhoud.

- Daarnaast geeft houtrottingsproces veel methaangas uitstoot dat schadelijker is dan CO₂ voor de opwarming.

2. De gevolgen van het gebruik van (houtige) biomassa voor de luchtkwaliteit

Het is van groot belang dat er scherpe emissie-eisen komen voor kleine en middelgrote biomassacentrales. Dit zijn de centrales zijn die in de bebouwde omgeving staan. Nu moeten gemeenten zelf verdergaande emissie-eisen zien te realiseren via maatwerkconstructies van de omgevingsdiensten, maar daarbij zijn ze afhankelijk van de medewerking van de initiatiefnemers.

Gemeenten willen dat:

- Deze eisen in de wet zelf opgenomen moeten worden.
- De grens voor de vergunningplicht (nu 15 MW) verlagen. Het is niet gewenst dat voor het merendeel van de installaties geen Omgevingswetvergunning nodig is en wel een vergunning in het kader van de Wet Natuurbescherming. Dit is niet uit te leggen aan omwonenden. Via de Omgevingswet zijn gemeenten in staat om hierop te sturen.

Verder van belang bij dit punt:

- Vergunningplicht levert extra regeldruk op voor gemeenten en initiatiefnemers. Organiseer het proces zo goed mogelijk en minder bureaucratisch.

3. Het netto-effect van het gebruik van houtige biomassa op de CO₂-uitstoot

Wij zijn van mening dat de inzet van houtige biomassa als energiedrager moet leiden tot een vermindering in de CO₂-uitstoot ten opzichte van een situatie met aardgas (rekening houdend ook met de CO₂-uitstoot van het vervoer). Is daarvan geen sprake, dan is biomassa niet een duurzaam alternatief. Er bestaan twijfels (ook in wetenschappelijke kring) of hiervan nu sprake is. Gevolg is dat gemeente bestuurders antwoord moeten geven op de maatschappelijke weerstand die op dit punt bestaat en dat antwoord hebben zij niet.

Gemeenten willen dat:

- Een zo betrouwbaar mogelijk inzicht wordt gecreëerd en dat dit beeld ook landelijk wordt gecommuniceerd.

4. De tijdelijkheid van het gebruik van houtige biomassa

Er wordt geïnvesteerd in innovaties voor hoogwaardige toepassingen van houtige biomassa en de beschikbaarheid van alternatieve warmtebronnen om het aardgas te vervangen. Een zorgpunt is dat de zoektocht naar die hoogwaardigere toepassingen belemmerd kan worden door het ongelijke speelveld (door de SDE+-subsidie) en het grote beslag dat biomassacentrales leggen op de lokale biomassa. Het is nu de SDE-subsidie die de tijdelijkheid moet borgen. Wij merken dat er weinig vertrouwen is dat dit zo gaat werken.

Gemeenten willen dat:

- het nodig is om aannemelijk te maken dat het (volland)gebruik vanzelf stopt wanneer er geen subsidie meer is, of met aanvullende maatregelen te komen. Dit punt blijft onbeantwoord. Hierbij is het van belang dat we de doelstellingen van het klimaatakkoord willen halen.
- Heldere uitspraken worden gemaakt over het al dan niet optreden van verdringing door het ongelijke speelveld en indien dit het geval is, iets daartegen te doen.

5. Het verdwijnen van prikkels om te investeren in innovatie

Houtige biomassa moet tijdelijk zijn. Het gebruik van houtige biomassa als energiedrager wordt ook bepaald door de mate waarin partijen op zoek gaan naar en investeren in de hoogwaardige verwerking van andere biomassaproducten. Onze zorg is dat door de SDE+-subsidie het gebruik van houtige biomassa als energiedrager nu wordt gestimuleerd en er geen prikkel zal zijn tot dergelijke innovatieve investeringen.

Gemeenten willen dat:

- Het Rijk zekerheid biedt dat innovatie en investeringen in de hoogwaardige verwerking van andere biomassaproducten door gaat en er geen beperking optreedt door de stimulering van houtige biomassa.

Verder van belang bij dit punt:

- Dat gemeenten de doelstellingen van het klimaatakkoord willen halen.
- Gezamenlijk te blijven werken aan de optimale benutting van biomassa voor verduurzaming van de samenleving door:
 - het delen van praktische ervaring met hoogwaardige toepassingen;
 - meervoudig gebruik van biomassa. Meervoudige gebruik is belangrijk voor de businesscase bij hoogwaardige toepassing;
 - verduurzaming van de regionale energievoorziening.